

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR	İ
ÖZET	İİ
ABSTRACT	İİİ
İÇİNDEKİLER.....	İV
KISALTMALAR DİZİNİ.....	X
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	Xİ
ÇİZELGELER DİZİNİ.....	Xİİİ

GİRİŞ

GİRİŞ.....	1
ÇALIŞMANIN AMACI.....	12
ÇALIŞMANIN KAPSAMI	13
ÇALIŞMANIN ÖNEMİ	13
ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ	15
SINIRLILIKLAR VE VARSAYIMLAR	17
ÇALIŞMANIN İÇERİĞİ.....	20

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE: İŞLETME KULUÇKASI KAVRAMI

1.1. İŞLETME KULUÇKALARININ TANIMI.....	24
1.2. İŞLETME KULUÇKALARININ TARİHSEL GELİŞİMİ	28
1.3. İŞLETME KULUÇKALARI TÜRLERİ	34
1.3.1. Kuluçka Türlerinde Ayırt Edici Unsurlar	35

1.3.2. Kuluçka Türleri.....	36
1.3.2.1. İşleyiş Biçimine Göre	38
1.3.2.1.1. Kar Amaçlı Kuluçkalar.....	38
1.3.2.1.2. Kar Amaçlı Olmayan Kuluçkalar	38
1.3.2.2. Yönetim Yapısına Göre	39
1.3.2.2.1. Kamu Kuluçkaları.....	39
1.3.2.2.2. Özel Kuluçkalar	40
1.3.2.3. Diğer Kuluçka Türleri.....	41
1.3.2.3.1. Üniversite Kuluçkaları.....	41
1.3.2.3.2. Teknoloji Kuluçkaları.....	42
1.3.2.3.3. Kırsal Kuluçkalar.....	43
1.3.2.3.4. Sanal Kuluçkalar.....	44
1.3.2.3.5. Uzmanlaşmış (Sektörel) Kuluçkalar.....	46
1.4. KAVRAMSAL KARMAŞA: KULUÇKA VE BENZER KAVRAMLAR.....	48
1.5. İŞLETME KULUÇKALARININ FİNANSMANI	53
1.6. İŞLETME KULUÇKALARININ GELİŞİM AŞAMALARI	54
1.7. İŞLETME KULUÇKALARININ ÖNEMİ	56
1.7.1. Bölgesel Gelişme Açısından.....	59
1.7.2. Yeni Firma Oluşumu Açısından	61
1.7.3. Firma Büyümesi ve Hayatta Kalma Açısından	68
1.7.4. İstihdam Yaratma Açısından	70
1.7.5. Kredibilite Açısından.....	71
1.7.6. Aktör Grupları Açısından	72

İKİNCİ BÖLÜM

İŞLETME KULUÇKALARINDA SUNULAN HİZMETLER VE FİRMA PERFORMANSINA ETKİSİ

2.1. İŞLETME KULUÇKALARINDA PERFORMANS KRİTERLERİ	76
2.1.1. Performansın Tanımlanması.....	79
2.1.2. Performans Göstergeleri	80
2.1.3. Performans Değerlendirmesinde Farklı Yaklaşımlar	88
2.2. İŞLETME KULUÇKALARININ PERFORMANS BELİRLEYİCİLERİ.....	90
2.2.1. Kritik Başarı Faktörleri.....	91
2.2.2. İşletme Kuluçkaları Kritik Başarı Faktörleri	92
2.3. İŞLETME KULUÇKALARINDA PERFORMANSI ETKİLEYEN UNSURLAR	96
2.3.1. Kuluçkaların Karakterize Edici Özellikleri	96
2.3.2. Kuluçka Yönetimi.....	98
2.3.3. Kuluçka Personeli.....	101
2.3.4. Kiracı Firma Seçim Süreci – Giriş Kriterleri.....	101
2.3.5. İzleme Süreci	107
2.3.6. Bölge, Konum, Yakınlık.....	109
2.3.7. Üniversite ile Bağlantı	112
2.3.8. Mezuniyet - Çıkış Kriterleri.....	116
2.3.9. Kuluçka Yönetimi - Kiracı Firma Etkileşimi	118
2.4. İŞLETME KULUÇKALARINDA SUNULAN HİZMETLER.....	119
2.4.1. Temel Altyapı Hizmetleri	126
2.4.2. İşletme Desteği - Danışmanlık Hizmetleri	127
2.4.3. Finansal Destekler	129
2.4.4. Aracılık - Ağbağlaşma Hizmetleri.....	130
2.4.4.1. İçsel Ağbağlaşma.....	134

2.4.4.2. Dışsal Ağbağlaşma	136
2.4.5. Eğitim Hizmetleri	138
2.5. LİTERATÜR TARAMASI: KULUÇKA HİZMETLERİ VE FİRMA PERFORMANSI İLİŞKİSİ	138
2.5.1. LİTERATÜRE KATKIDA BULUNAN BAŞLICA GRUPLAR	138
2.5.2. LİTERATÜR TARAMASI	139
2.5.2.1. İşletme Kuluçkalarının Tanımlanması, Tipoloji ve Sınıflandırılması	146
2.5.2.2. İşletme Kuluçkaları Hizmet Türleri ve Performansa Etkisi	153
2.5.2.3. İşletme Kuluçkalarında Ağbağlaşma	162

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE İŞLETME KULUÇKALARI VE İŞ GELİŞTİRME MERKEZLERİ (İŞGEM)

3.1. TEKNOLOJİ GELİŞTİRME MERKEZLERİ	171
3.2. DUVARSAZ TEKNOLOJİ İNKÜBATÖRLERİ	175
3.3. İŞ GELİŞTİRME MERKEZLERİ	177
3.3.1. İş Geliştirme Merkezlerinin Ortaya Çıkışı	177
3.3.2. İş Geliştirme Merkezi Tanımı.....	180
3.3.3. İş Geliştirme Merkezi Kuruluş Kriterleri	181
3.3.3.1. Kurucu	181
3.3.3.2. İşletici Kuruluşun Yapısı, Hukuki ve Mali Statüsü	181
3.3.3.3. İŞGEM Yerleşim Yeri ve Fiziki Yapısı	182
3.3.3.4. Misyon ve Stratejik Hedefler.....	182
3.3.4. İş Geliştirme Merkezlerinde Yer Alabilecek Firmalar	182
3.3.5. İş Geliştirme Merkezlerine Yönelik Destekler	183
3.3.5.1. İŞGEM’lere Sağlanan Destekler.....	183

3.3.5.2. İŞGEM'ler Tarafından Kiracı Firmalara Sağlanan Destekler	185
3.3.5.3. KOSGEB Tarafından Kiracı Firmalara Sağlanan Destekler	186
3.4. POLİTİKA DOKUMANLARINDA İŞLETME KULUÇKALARI VE İŞGEM'LER	187

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İŞLETME KULUÇKALARINDA SUNULAN HİZMETLERİN HAYATTA KALMA ÜZERİNE ETKİSİ: İŞ GELİŞTİRME MERKEZLERİ (İŞGEM)'NDE BİR UYGULAMA

4.1. ARAŞTIRMA DİZAYNI	191
4.2. ANAKÜTLE VE ÖRNEKLEM	196
4.3. METODOLOJİ.....	198
4.3.1. Anket Hazırlanması ve Anket İçeriği	198
4.3.2. Anket Uygulaması	199
4.4. ANALİZ YÖNTEMİ	201
4.4.1. Kaplan-Meier Hayatta Kalma Grafikleri	202
4.4.2. Cox Orantılı Hazard Regresyon Modeli	206
4.5. VERİ SETİ VE DEĞİŞKENLER	208
4.6. ARAŞTIRMA BULGULARI	211
4.6.1. TANIMLAYICI İSTATİSTİKLER.....	211
4.6.1.1. Firmalar Hakkında Genel Bilgiler	211
4.6.1.2. Girişimciler Hakkında Genel Bilgiler.....	219
4.6.1.3. İŞGEM'ler Hakkında Genel Bilgiler	223
4.6.2. HAYATTA KALMA ANALİZİ: KAPLAN-MEIER HAYATTA KALMA ANALİZİ	231
4.6.2.1. Genel Bulgular.....	231
4.6.2.2. Büro Hizmetlerinin Hayatta Kalma Üzerine Etkisi.....	236

4.6.2.3. Paylaşılan/Ortak Hizmetlerin Hayatta Kalma Üzerine Etkisi	238
4.6.2.4. Eğitim Hizmetlerinin Hayatta Kalma Üzerine Etkisi	241
4.6.2.5. Danışmanlık Hizmetlerinin Hayatta Kalma Üzerine Etkisi.....	243
4.6.2.6. Ağbağlaşma Faaliyetlerinin Hayatta Kalma Üzerine Etkisi.....	246
4.6.3. HAYATTA KALMA ANALİZİ: COX ORANTILI HAZARD REGRESYON MODELİ.....	250
4.6.3.1. Model Kurulumu	250
4.6.3.2. Nihai Model ve Sonuçların Yorumlanması	262
4.6.3.3. Diğer Modeller ve Sonuçların Yorumlanması.....	265
4.6.4. İŞGEM'LER ARASI KARŞILAŞTIRMA VE GENEL DEĞERLENDİRME	266
4.7. ARAŞTIRMA SONUÇLARININ BİR ARADA DEĞERLENDİRİLMESİ.....	276

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. SONUÇ VE ÖNERİLER	279
KAYNAKÇA.....	290
EKLER	319
EK – 1: TÜRKİYE'DEKİ İŞ GELİŞTİRME MERKEZLERİNİN FİZİKİ YAPILANMALARI	319
ÖZGEÇMİŞ	331

KISALTMALAR DİZİNİ

AB	: Avrupa Birliđi
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AR-GE	: Araştırma ve Geliştirme
DTİ	: Duvarsız Teknoloji İnkübatörü
IASP	: Uluslararası Bilim Parkları Birliđi
İŞGEM	: İş Geliştirme Merkezi
KİŞGEM	: Kadın İş Geliştirme Merkezi
KOBİ	: Küçük ve Orta Boy İşletme
KOSGEB	: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
NBIA	: Ulusal İşletme Kuluçkaları Birliđi
OECD	: İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı
ÖİB	: Özelleştirme İdaresi Başkanlığı
TEKMER	: Teknoloji Geliştirme Merkezi
UKBI	: Birleşik Krallık İşletme Kuluçkası
UKSPA	: Birleşik Krallık Bilim Parkları Birliđi

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1.1 - İnovasyon - Girişimcilik - Rekabetçilik Sistemi	23
Şekil 1.2 - Kuluçka Sisteminin Genel Yapısı	26
Şekil 1.3 - İşletme Kuluçkalarının Tarihsel Gelişimi	31
Şekil 1.4 - Kuluçka Modellerinde Ayırt Edici Unsurlar	36
Şekil 1.5 - Avrupa Komisyonu İşletme Kuluçkası Sınıflandırması	50
Şekil 1.6 - Yeni Firma Oluşumunu Etkileyen Faktörler	63
Şekil 1.7 - Girişimsel Sürecin Aşamaları	64
Şekil 1.8 - Yeni Firma Oluşumunda Temel Adımlar	65
Şekil 1.9 - Firma Gelişimi ve Kuluçkadan Elde Edilen Yararlar	67
Şekil 1.10 - İşletme Kuluçkalarında Aktörler, Çıktılar ve Beklenen Faydalar	74
Şekil 2.1 - Kuluçka Modelinde Hedef-Çıktı İlişkisi	79
Şekil 2.2 - Kuluçka ve Kiracı Firma Başarı Göstergeleri	83
Şekil 2.3 - İşletme Kuluçkalarının Başarısını Etkileyen Faktörler	92
Şekil 2.4 - İşletme Kuluçkalarında Kiracı Firma Seçim Stratejileri	107
Şekil 2.5 - İşletme Kuluçkaları Kuruluş Yeri Seçiminde Etkili Olan Faktörler	110
Şekil 2.6 - KOBİ Destek Uygulamalarında Yerel Bağlamın Önemi	112
Şekil 2.7 - Kuluçka ve Kiracı Firmalar Arasında Karşılıklı Etkileşim	119
Şekil 2.8 - Katma Değerli Kuluçka Modeli	124
Şekil 2.9 - İşletme Kuluçkalarında Dışsal Ağbağlaşma	137
Şekil 2.10 - Grimaldi ve Grandi (2005) İşletme Kuluçkaları Sınıflandırması	151
Şekil 4.1 - Araştırmada Ele Alınan İŞGEM Hizmetleri ve İŞGEM Özellikleri	193
Şekil 4.2 - Araştırma Modeli	194
Şekil 4.3 - Araştırma Kapsamında Ele Alınan İŞGEM'ler	196
Şekil 4.4 - Araştırma Grupları	197
Şekil 4.5 - Hayatta Kalma Analizinin Temel İçeriği	203

Şekil 4.6 - Hayatta Kalma Analizinde Sansürleme Sorunu	203
Şekil 4.7 - Hayatta Kalma Fonksiyonu.....	205
Şekil 4.8 - Firmaların İŞGEM’de Kalma Süreleri.....	210
Şekil 4.9 - Araştırmaya Katılan Firmaların İŞGEM'lere Göre Dağılımı.....	212
Şekil 4.10 - Araştırmaya Katılan Firmaların Kuruluş Yılları.....	213
Şekil 4.11 - Araştırmaya Katılan Firmaların Çalışan Sayıları.....	215
Şekil 4.12 - İŞGEM'lerde Sunulan Hizmetler	228
Şekil 4.13 - Firmalar Tarafından En Sık Kullanılan İŞGEM Hizmetleri	230
Şekil 4.14 - Kaplan-Meier Hayatta Kalma Olasılıkları	233
Şekil 4.15 - Kaplan-Meier Hayatta Kalma Oranları.....	235
Şekil 4.16 - Büro Hizmetlerinin Hayatta Kalma Üzerine Etkisi	236
Şekil 4.17 - Büro Hizmetlerinin Hayatta Kalma Üzerine Etkisi	238
Şekil 4.18 - Paylaşılan/Ortak Hizmetlerin Hayatta Kalma Üzerine Etkisi.....	239
Şekil 4.19 - Paylaşılan/Ortak Hizmetlerin Hayatta Kalma Üzerine Etkisi.....	241
Şekil 4.20 - Eğitim Hizmetlerinin Hayatta Kalma Üzerine Etkisi.....	242
Şekil 4.21 - Danışmanlık Hizmetlerinin Hayatta Kalma Üzerine Etkisi	244
Şekil 4.22 - Danışmanlık Hizmetlerinin Hayatta Kalma Üzerine Etkisi	246
Şekil 4.23 - Ağbağlaşma Faaliyetlerinin Hayatta Kalma Üzerine Etkisi	247
Şekil 4.24 - Ağbağlaşma Faaliyetlerinin Hayatta Kalma Üzerine Etkisi	249
Şekil 4.25 - İŞGEM’ler İtibariyle Kaplan-Meier Hayatta Kalma Grafikleri.....	268
Şekil 4.26 - Hizmet Skorları ve Performans Açısından İŞGEM'lerin Karşılaştırılması.....	274
Şekil 4.27 - İŞGEM’ler İtibariyle Hayatta Kalma Eğrileri.....	275

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 1.1 - İşletme Kuluçkalarında Destekleyici Kuruluşlar ve Hedefler	37
Çizelge 1.2 - Yeni Firma Oluşum Aşamaları	62
Çizelge 2.1 - Kiracı Firma Seçim Kriterleri	103
Çizelge 2.2 - Lumpkin ve Ireland Kritik Başarı Faktörleri	104
Çizelge 2.3 - İşletme Kuluçkaları ile Üniversite Arasında İşbirliği Türleri	115
Çizelge 2.4 - Kuluçka Hizmet Türleri ve Örnekleri	122
Çizelge 2.5 - İşletme Kuluçkaları Üzerine Literatür Taraması.....	142
Çizelge 2.6 - İşletme Kuluçkaları Üzerine Sınıflandırılmış Araştırma Alanları	145
Çizelge 2.7 - Allen ve McCluskey (1990) İşletme Kuluçkaları Sınıflandırması.....	147
Çizelge 2.8 - Barrow (2001) İşletme Kuluçkaları Sınıflandırması.....	149
Çizelge 2.9 - Aernoudt (2004) İşletme Kuluçkaları Sınıflandırması.....	150
Çizelge 2.10 - Hallam ve Devora (2008) İşletme Kuluçkaları Sınıflandırması	152
Çizelge 2.11 - Kuluçka Özellikleri ve Başarı Kriterleri	160
Çizelge 3.1 - Teknoloji Geliştirme Merkezleri ve Kuruluş Yılları.....	173
Çizelge 3.2 - TEKMER Destekleri Üst Limitleri ve Destek Oranları.....	174
Çizelge 3.3 - Duvarsız Teknoloji İnkübatörleri ve Protokol Yılları.....	176
Çizelge 3.4 - Özelleştirme Soysal Destek Proje Bütçeleri	178
Çizelge 3.5 - İŞGEM'lerin Kuruluş Yılları ve İşlik Sayıları.....	180
Çizelge 3.6 - İŞGEM'lere Sağlanan Destekler ve Destek Oranları.....	185
Çizelge 3.7 - İŞGEM Destekleri Üst Limitleri ve Destek Oranları	187
Çizelge 4.1 - Araştırma Aşamaları ve Çıktılar	191
Çizelge 4.2 - Anakütle ve Örneklem Sayıları.....	197
Çizelge 4.3 - İller İtibariyle Tamamlanan Anket Sayıları	200
Çizelge 4.4 - Araştırmada Kullanılan Değişkenler ve Tanımlamalar.....	209
Çizelge 4.5 - Araştırmaya Katılan Firmaların Çalışan Sayıları.....	214

Çizelge 4.6 - Araştırmaya Katılan Firmaların KOBİ Ölçeği	215
Çizelge 4.7 - İllere Göre Ortalama Çalışan Sayıları	216
Çizelge 4.8 - Araştırmaya Katılan Firmaların Sektörel Dağılımı.....	218
Çizelge 4.9 - Araştırmaya Katılan Firmaların İhracat Durumu	219
Çizelge 4.10 - Girişimcilerin Yaş Dağılımı	220
Çizelge 4.11 - Girişimcilerin Cinsiyet Dağılımı.....	220
Çizelge 4.12 - Girişimcilerin Eğitim Düzeyi.....	221
Çizelge 4.13 - Girişimcilerin Cinsiyete Göre Eğitim Düzeyi.....	221
Çizelge 4.14 - Girişimcilerin Geçmiş Deneyimleri	222
Çizelge 4.15 - Girişimcilerin Geçmiş Deneyim Süreleri.....	222
Çizelge 4.16 - İŞGEM'lerin Kuruluş Yılları, Kapasiteleri ve Personel Sayıları.....	224
Çizelge 4.17 - İŞGEM'lerin Son 3 Yıl Doluluk Oranları	225
Çizelge 4.18 - Firmaların İŞGEM Tercih Nedenleri	226
Çizelge 4.19 - İŞGEM'lerde Sunulan Hizmetler	227
Çizelge 4.20 - Firmaların İŞGEM Hizmetlerinden Yararlanma Durumu	229
Çizelge 4.21 - Hayatta Kalma Analizine Yönelik Yaşam Tablosu	234
Çizelge 4.22 - Büro Hizmetlerine İlişkin LR Testi Sonuçları	237
Çizelge 4.23 - Paylaşılan/Ortak Hizmetlere İlişkin LR Testi Sonuçları.....	240
Çizelge 4.24 - Eğitim Hizmetlerine İlişkin LR Testi Sonuçları	243
Çizelge 4.25 - Danışmanlık Hizmetlerine İlişkin LR Testi Sonuçları.....	245
Çizelge 4.26 - Ağbağlaşma Faaliyetlerine İlişkin LR Testi Sonuçları	248
Çizelge 4.27 - Cox Orantılı Hazard Regresyon Modeli Sonuçları	250
Çizelge 4.28 - İŞGEM Hizmetleri için Korelasyon Analizi	252
Çizelge 4.29 - Girişimci Deneyimleri için Korelasyon Analizi	252
Çizelge 4.30 - Firma Finansman Biçimleri için Korelasyon Analizi	253
Çizelge 4.31 - Hayatta Kalmayı Etkileyen Kuluçka Hizmetlerine İlişkin Cox Orantılı Hazard Regresyon Modelleri (Model 1 - 4).....	254

Çizelge 4.32 - Hayatta Kalmayı Etkileyen Girişimci Deneyimlerine İlişkin Cox Orantılı Hazard Regresyon Modelleri (Model 5 - 7)	255
Çizelge 4.33 - Hayatta Kalmayı Etkileyen Firma Kuruluş Sermayesine İlişkin Cox Orantılı Hazard Regresyon Modelleri (Model 8 - 9)	256
Çizelge 4.34 - Hayatta Kalmayı Etkileyen Değişkenlere İlişkin Cox Orantılı Hazard Regresyon Modelleri (Model 1 - 9)	259
Çizelge 4.35 - Hayatta Kalmayı Etkileyen Değişkenlere İlişkin Cox Orantılı Hazard Regresyon Modelleri (Model 10 - 17)	261
Çizelge 4.36 - Hayatta Kalmayı Etkileyen Değişkenler ve Etki Düzeyleri.....	263
Çizelge 4.37 - İŞGEM Hizmetlerinin Hayatta Kalmaya Etkisi ve Etki Düzeyleri.....	266
Çizelge 4.38 - Sunulan Hizmetler Açısından İŞGEM Skorları	270
Çizelge 4.39 - Yararlanılan Hizmetler Açısından İŞGEM Skorları	271
Çizelge 4.40 - Hizmet Skorları ve Performans Açısından İŞGEM'lerin Karşılaştırılması...	273
Çizelge 4.41 - Yararlanılan Hizmetler, Batan Firma Oranları ve Hayatta Kalma Süresi Korelasyon Analizi	275
Çizelge 4.42 - İŞGEM Hizmetlerinin Hayatta Kalma Üzerindeki Etkisine Yönelik Araştırma Sonuçlarının Bir Arada Değerlendirmesi	277